

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

כו.

עין משפט
נר מצוה

דשמיך טפי. העלו חלודה רבה דכילי האי לא שציק להו: **סניא.** הנמאל באחד מחורי הכותל: **בסר קסא.** איל אי קתיה לגיו בני הבית נתנוהו שם אי קתא לבר בני רשות הרבים נתנוהו שם שכן דרך אחיזתו. וכן כסא בטר שנגיה אשטדל"א בלע"ז: **באודרא.** מוכין: **נסכא.** פלטי"א של כסף: **ממולא.** מן הכסף שמחזיק כל רוחב הכותל: **לא לרינא דמשפע.** הכותל לאד גיסא: **מהו דמיא.** בחצי הגובה היה תחילה ואשתפוכי אשתפוך ללד הנמון קמ"ל: **לפני סוחרי כהמה.** בירושלים: **לעולם.** צין בשעת הרגל צין שלא בשעת הרגל: **מעשר.** שרוב צער הנאכל בירושלים מעשר לפי שאין אדם שוהה בירושלים עד שיאכל כל מעשרותיו ונותן מעות מעשר לעניי העיר או לאוהביו יושבי העיר ורוב הולאות מעשר לוקחין בהן זהמות לשלמים כדגמר שם שם מעשר משלמים במסכת מנחות (דף פג.): **וצהר הבית חולין.** ואפילו בשעת הרגל ואפ"ע שרוב מעות צבעיר מעשר שעולי רגלים מביאין מעות מעשרותיהן לאלכלם לא שצדיקין רוצה דשמה ואוליין בטר רגל אלא אמרי' מלפני הרגל נפלו כאן וחולין הן: **וצירושלים.** בשאר שווקים שבה: **בשאר ימות השנה חולין.** לרוב מעות צבעיר חולין: **וצעטת הרגל מעשר.** שרוב מעות העיר מעשר: **ואמר רב שמעיה בר זעירא מאי טעם.** בירושלים בשעת הרגל מעשר ולא אמרי' מלפני הרגל נפלו כדאמרין צהר הבית: **ושוקי ירושלים עשוין להסכיד ככל יום.** ואם נפלו שם לפני הרגל כבר מאלום מכדי השוק. אלא הר הבית אין צריך להסכיד ככל יום שאין טיט ועפר קולט שם מתוך שהוא משופע ועוד שאין אדם נכנס שם במגעל ובצבק שעל רגליו: **אלמא.** דדבר ששאי להסכיד אמרי' קמאי קמאי אלו והני אחריני נינהו: **הכא נמי.** קתם שוכר בית כשהוא יולא מחפש כל זמיתיו ונוטל את שלו ויולא ונימא:

ממולא. מן הכסף שמחזיק כל רוחב הכותל: **לא לרינא דמשפע.** הכותל לאד גיסא: **מהו דמיא.** בחצי הגובה היה תחילה ואשתפוכי אשתפוך ללד הנמון קמ"ל: **לפני סוחרי כהמה.** בירושלים: **לעולם.** צין בשעת הרגל צין שלא בשעת הרגל: **מעשר.** שרוב צער הנאכל בירושלים מעשר לפי שאין אדם שוהה בירושלים עד שיאכל כל מעשרותיו ונותן מעות מעשר לעניי העיר או לאוהביו יושבי העיר ורוב הולאות מעשר לוקחין בהן זהמות לשלמים כדגמר שם שם מעשר משלמים במסכת מנחות (דף פג.): **וצהר הבית חולין.** ואפילו בשעת הרגל ואפ"ע שרוב מעות צבעיר מעשר שעולי רגלים מביאין מעות מעשרותיהן לאלכלם לא שצדיקין רוצה דשמה ואוליין בטר רגל אלא אמרי' מלפני הרגל נפלו כאן וחולין הן: **וצירושלים.** בשאר שווקים שבה: **בשאר ימות השנה חולין.** לרוב מעות צבעיר חולין: **וצעטת הרגל מעשר.** שרוב מעות העיר מעשר: **ואמר רב שמעיה בר זעירא מאי טעם.** בירושלים בשעת הרגל מעשר ולא אמרי' מלפני הרגל נפלו כדאמרין צהר הבית: **ושוקי ירושלים עשוין להסכיד ככל יום.** ואם נפלו שם לפני הרגל כבר מאלום מכדי השוק. אלא הר הבית אין צריך להסכיד ככל יום שאין טיט ועפר קולט שם מתוך שהוא משופע ועוד שאין אדם נכנס שם במגעל ובצבק שעל רגליו: **אלמא.** דדבר ששאי להסכיד אמרי' קמאי קמאי אלו והני אחריני נינהו: **הכא נמי.** קתם שוכר בית כשהוא יולא מחפש כל זמיתיו ונוטל את שלו ויולא ונימא:

האחרונים שכתבו שאלו הראשונים שכתבו: **כבר מאלו האחרונים: לשלשה ישראל.** צבת אחת וכל שכן אם היו עובדי כוכבים ומי שנפל ממנו מילא דלא ידע ממאן נצבי: **פונדק.** מקום שעובדים ושבים לנים לילה אחד ושנים: **ואפילו כרוב ישראל.** דעבד דמילאש ולא סמין דליהדרו נהליה דלא מפלגי צין דבר שיש בו סימן לאין בו סימן: **שלשה עובדי כוכבים.** אידי דנקט שלשה גבי ישראל נקט נמי גבי עובדי כוכבים וה"ה חד ובלבד שיהא אחרון: **אפילו תימא לשלשה ישראל.** ולא תפשוט דהלכה כרשב"א דכי פליגי רבנן עליה היכא דנפלה תפשוט שחרים מציין דלא ידע להו לכולהו דסבר האוצר ומימר אמר הווא דאשכח לא ידע ממי נפלה ולכשיגיע הרגל יכריז עליה ואתן סימן ואטול אצל הכא דידע להו לכולהו ותצננהו ולא אורזו איאוש מילאש מימר אמר כו': **אמרי קמיהו.** אמרתי לפניהם: **והשאר ליהדרו.** במתיה:

נקיעתא: **גגומא** שלל נמאל ע"י כיבוד כדמוכח פ"ק דפסחים (דף יד.) וס"פ גבי תיבה שנשתמשו בה מעות מעשר וחולין דלע"ג שמימר התיבה אוליין בטר רוב מעות שנשתמשו שם ולא בטר בטרם כשנמאלו בגומא ויש לומר שיש גומא שנצדקת על ידי כיבוד כדמכר פרק דם נדה (נדה טו.) וס"פ ד"ה בגומא) ויש גומא שהיא עמוקה או סדק שהוא עמוק שאינו נצדק ע"י כיבוד כי הלא דפסחים ומתני' דקמאי מאל בטרן הבית לא משמע שאלה צדק עמוק או בגומא עמוקה כל כך שלא יוכל לו למלאו בשעת כיבוד:

לשעשה עובדי כוכבים. צפחות משלשה לא מקרי רוב ומיירי שעדיין ישנם צבית דאי לאו הכי היו דבעל הבית שהוא בטרם: **אפילו תימא לשעשה ישראל.** מלמיה דבר קפרא מפרש דאמר לשלשה בני אדם מיירי אפי' בשלשה ישראל ואפילו רבנן דאמרי כרוב ישראל חייב להכריז הכא היו שלו כדמ"פ דמתיאש וא"ת ולמה לי שלשה בטר ובעל הבית סגי דכל אחד יאמר חבירו לקחה כדאמר בסמוך גבי ראה קלע שנפלה משלשה וי"ל דלא סגי בצפחות משלשה דאמר דמאחד מן השוכרים אבד והם אינם חושדים את בעל הבית ולכן אין האוצר מתיאש דסבור ודאי חבירו לקחה ויחזירו לו (ויעי' דצ"י לאוקמי אפילו אין בעל הבית עומה):

רשתין. וא"ת וליקני ליה חבירו לבעל הגל או לבעל הכותל [ב] וי"ל דאין חזר קונה דבדר שכול להיות שלא ימאלו לעולם כמו הכא שהוא מולגט בעובי הכותל וכן מוכח לקמן (עמוד ב) דמן מאל צביות וצבולתות הרי אלו שלו ואין חבירו קונה לחמוני או לשולחני לפי שהמעות הם דבר קטן ואין סופו הוה לימאל וכן לקמן (דף סו.) דקאמר לא שנו אלא בלוקח מן המגר דלאו הוה שלו ולא אמרי' דקנה אותם מגר כשהיה צביות: **בביתא** חדש מחציו ודחויין שריו. וא"ת והא אמרינן ספק הניחום לא יטול ועוד דהכא כי נמי נטל להו מקום סימן ויכריז ועוד דמשמע דמתני' מיירי אפילו ציט בו סימן דבגמרא הוה ציט לאוקמי מתני' כצדיק וכן אלא מחמת פירכא אחריתי מוקי לה באודרא ונסכא וי"ל דאריי צבית דומיא דכותל ישן ומסתמא דבר נקטו צבילים ולא מאלו ונתיאשו אצל מחציו ולפניהם של צביל דאין סוכה חפציו ימים רבים:

בתוך הבית הרי אלו שריו. מיירי שאלה צוה הענין שנראה שהוא אציה: **וניל בטר בטר.** דהיינו צעל הבית דמסתמא לעולם הוה דר צביות עם השוכרים וטרם שהלכו חפשו חפציהם וכדו הבית ולא שכחו דבר ואין לתלות במעלה שהיא שלשה אלא צביל צביל צביל נשאר צביות באחרונה כגון מעות דתליין בטר בטר לפי שמכדיין השווקים ככל יום ואפילו אין בו סימן דאין צעל הבית מתיאש מה שמפסיד צביות כסבור שיתאלו היום או למחר כיון שאין נכרים עמו דריס צביות וכי מילא שעה פונדק לשלשה בני אדם אפילו כי יש סימן מתיאש: **לעולם מעשר.** ואין לתלות דמן המוכרין נפלו וכבר מעות חולין הן שנמאלו על הצביל דאוליין בטר לוקחין דהו רוצה דמוכר אחד מוכר לכמה בני אדם ועוד דמוקמין

להו אחזקה דהו מעשר: **בהר הבית לעולם חרין.** וא"ת והא אמרינן פרק הרוואה (ברכות דף סג.) לא יכנס אדם צהר הבית צמעות הצוררים לו צביות א"כ מסתמא של הקדש הם ונפלו מן המביאין לשלשה צביות וי"ל דאין חסור ליכנס אלא צמעות הצוררים לו צביות בצרהסא דנראה שנושא אותם לסחורה וגנאי הוא וכענין זה אפילו של הקדש חסור אצל וידו אפילו הם של חולין מותר ליכנס [ועיין חו"ס פסחים ל.]: **עשוין להחביר בב"י.** וא"ת והלא אין מתכבדות אלא צביל צביל שלל יטמאו הטהרות ולא צביל המעות וצנה (דף טו.) וס"פ ד"ה ש"מ) מוכח דמבוי דאיה צביות צדוקה משרשים אע"פ שכדוהו אינו מועיל כיון שלא צדקו משרשים בשעת כיבוד וי"ל כיון שצדקין משרשים שלא יהא אפילו עלם צעזעה אי אפשר שלא ימאל מעות אם היו שם:

הבא נמי קמא קמא איירי. וא"ת ולוקי מתני' כגון שנמאל גבי תיבה שנשתמשו בה מעות מעשר וחולין דלע"ג שמימר התיבה אוליין בטר רוב מעות שנשתמשו שם ולא בטר בטרם כשנמאלו בגומא ויש לומר שיש גומא שנצדקת על ידי כיבוד כדמכר פרק דם נדה (נדה טו.) וס"פ ד"ה בגומא) ויש גומא שהיא עמוקה או סדק שהוא עמוק שאינו נצדק ע"י כיבוד כי הלא דפסחים ומתני' דקמאי מאל בטרן הבית לא משמע שאלה צדק עמוק או בגומא עמוקה כל כך שלא יוכל לו למלאו בשעת כיבוד: **לשעשה עובדי כוכבים.** צפחות משלשה לא מקרי רוב ומיירי שעדיין ישנם צבית דאי לאו הכי היו דבעל הבית שהוא בטרם: **אפילו תימא לשעשה ישראל.** מלמיה דבר קפרא מפרש דאמר לשלשה בני אדם מיירי אפי' בשלשה ישראל ואפילו רבנן דאמרי כרוב ישראל חייב להכריז הכא היו שלו כדמ"פ דמתיאש וא"ת ולמה לי שלשה בטר ובעל הבית סגי דכל אחד יאמר חבירו לקחה כדאמר בסמוך גבי ראה קלע שנפלה משלשה וי"ל דלא סגי בצפחות משלשה דאמר דמאחד מן השוכרים אבד והם אינם חושדים את בעל הבית ולכן אין האוצר מתיאש דסבור ודאי חבירו לקחה ויחזירו לו (ויעי' דצ"י לאוקמי אפילו אין בעל הבית עומה):

שנפל

עב א מיי פט"ו מהל' גולה ואברה הל' ז סמג עשין עד טו"ע ח"מ סי' רס סעיף א: **עב** ב ג מיי שם הל' ט טו"ע שם סעיף ב: **עב** ד מיי שם הל' ט טו"ע שם סעיף א: **עב** ה מיי פ"ו מהל' מעשר שני הלכה י: **עב** ו ז מיי פט"ו מהל' גולה ואברה הל' א ועיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ סמג עשין עד טו"ע ח"מ סי' רס סעיף ג:

רבנו הגנאל הוזהמה. דשתיך טפי עלה בהן סוג הריבה. כלומר משנים רבות הם נחתנים בזה המקום לפיכך עלה [בהן סוג]. פי' קתא די הסכין נקרא קתא שגני צביות שהכיס קשור בהן. שהצביות נקראות שגני: ומתניתין דקתני מצא בכותל חדש מחציו לחוץ למוצא מחציו ולפניהם לבעל הבית אוקימנא באודרא ונסכא דלית להו לא קתא ולא שגני וכן כל כיוצא בהן. אם משכירו לבית זה לאחרים אפי' מצא בתוך הבית הרי אלו שלו אוקמה רב נחמן בשעשאו פונדק ואפי' לא עשאו אלא לשלשה ישראל הרי אלו שלו מאי טעמא הווא דנפל מניה נתיאש. ואודא רב נחמן לטעמיה דאמר ראה סלע שנפל משמים

א) פסחים ז: ע' שקלים פ"ו מ"ב, ט' בני אדם. רש"י א) [נפל כדל. ד] וי' נפל כדל' ש' אחרת. ט' ע' רש"י א) ס"א צנעט צנסי, ו' ס"א:

הגהות הגר"א [א] גמ' דשתיך. ר"ב גירסת הרמב"ם דשתיך (ועמ"ס רבנו ח'מ"מ סי' רס ס"ק ז) [ב] תוב' ד"ה דשתיך כו' וי"ל כו'. ר"ב ע"י הגר"א צבס רצ"ה:

לעזי רש"י אשטדלי"א [אשטדלי"א]. שניצ, שורכים. פלטי"א. מטיל מתכות.

מוסף רש"י דשתיך. ליתלמיה הוואל מן הכסף וצבילין ריחל (שבת סח.) אלו: **השעלה חלודה** (תענית ח.). **מעות שנמצאו לפני סוחרי כהמה לעולם מעשר.** רוב אוליין בטר רגל אלא כל ימות השנה ממעות מעשר שר' לפי שלא היו מספיקין לאלכל כל מעות מעשר שר' שכן נדרג ונותנין אותם לבני העיר בעבות הנאה וכן אוליין אותם בקדושתן ושקרי אכילת מעות מעשר שר' היו מביאין מהן דקדקין במנחות (פג.) הלכך לוקחין מהן צמעות, דכל זמן שיש לו מעות מעשר שר' מולא מעות חולין, ואפי' דאיכא למימר שמה מיד המוכר נפלו ומעות חולין אלא קודם הרגל (סח.) חולין. ואפילו בשעת הרגל שיש מעות מעשר מביאין בירושלים ממעות חולין, לא מספיקין להו למעשה, דאוליין בטר רוצה דשמה ואמרינן לאו האידנא נפול

ובירושלים בשאר ימות השנה חולין. לרוב מעות העיר חולין, בשעת הרגל הכל מעשר. כדמפרש טעמא, מה טעם בשעת הרגל מעשר ולא אמרינן קודם הרגל נפול כדאמרין במנחות צהר הבית, הוואיל ורשוקי ירושלים עשוין להחביר בב"י. ומי' להחביר בב"י. ואם נפול קודם הרגל הוה משכחי בשעת כיבוד, אלא הר הבית מתוך שהוא משופע ורורו מוכדן ומעופו ועוד שאין אדם נכנס בצבק שעל רגליו, ואינו עשוי להסכיד, אלמא ככל דבר העשוי להסכיד אמרינן קמאי קמאי אורז (סח.)